GAZETA KRAKOWSKA

Prenumerata kwartalna złp. 12. | **N^{ER} 268.** | *Poiedynczy numer na welinowym papierze gr. 10.*

PIĄTEK DNIA 4 LISTOPADA 1831 ROKU.

OBSERWACYIE METEOROLOGICZNE.

Barometr dla lepszego porownania zredukowany na 0° **Reaumiura.**

Dzień godzina		Barometr na 0° R.	Therm:	Higrometr	Wiatr	Stan Atmosfi	UWAGI.
	[illegible]	27 5, 620	0. 0	— 6.5		pogoda	mgła.
3.	12	„ 4. 954	+ 9. 1	+ 1,0	wschodni słaby	pogoda z chmur:	
	3	„ 4. 578	+10 0	+ 0,4	zachodni słaby	Pochmurno	
	9	„ 3 882	+ 6 2	+ 1,0		pogoda z chmur:	

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Londyn 21 *Października.* — Wczoray odroczył król posiedzenia parlamentu następuiącą mową.

"Milordowie i Mci Panowie! Jestem nakoniec w stanie zakończyć posiedzenia bez przykładney trwałości i pracy, na których rzeczy naywyższego interessu doszły pod waszą rozwagę. — Z prawdziwem ukontentowaniem nadałem moią sankcyą królewską bilowi względem ulepszenia ustaw o łowach i zniżenia poborów, które móy lud uciążały. Nie z mnieyszem zadowoleniem postrzegłem także zaczęte roztrząsanie ulepszenia ustaw względem bankructw, które przyniosą naypożądańsze skutki. — Od zagranicznych mocarstw odbieram ciągle zaspokaiaiące zapewnienia przyiacielskich uczuciów. — Zebrana w Londynie konferencya zamieniła nakoniec trudny i pracowity rozbiór rzeczy w postanowienie, przez które pełnomocnicy pięciu mocarstw iednomyślnością ułożyli rozdział kraiów Hollandyi i Belgii na warunkach, zapewniaiących razem interessa obu kraiów z przyszłem bezpieczeństwem innych kraiów. — Ułożony w takim sposobie traktat doręczony został pełnomocnikom hollenderskiemu i belgiyskiemu, i spodziewam się z pewnością, że przyięcie iego przez dotyczące dwory, którego niecierpliwie oczekuię, usunie niebezpieczeństwa, któremi zagrożony był pokóy Europy, dopóki to pytanie roztrzygnione nie zostało.

"Mci Panowie izby niższey! Dziękuię wam tak za urządzenia, któreście poczynili względem przyszłego utrzymania się z godnością i wygodami królewskiey moiey małżonki na przypadek, gdyby mnie przeżyła, iako też wyznaczone pieniądze na służbę publiczną w roku bieżącym. Możecie bydź pewnemi, że użyię wszelkiey staranności, aby z iak naywiększą oszczędnością użytemi były. — Stan Europy powiększył wydatki przez różne urządzenia służby publiczney, które koniecznemi się stały; lecz usilnem moim staraniem iest znieść one, skoro to z bezpieczeństwem interessów kraiowych nastąpić będzie mogło. Cieszy mnie

iednak, iż te potrzeby zapewnione bydź mogły bez pomnożenia ciężarów publicznych.

"Milordowie i Mci Panowie! Na przeciąg spoczynku, który otrzymacie, nie sądzę bydź potrzebą zalecać wam utrzymanie spokoyności w waszych hrabstwach. Troskliwość, którą móy lud tak powszechnie obiawił względem uskutecznienia konstytucyyney reformy w izbie niższey parlamentu, spodziewam się z pewnością, że przez konieczność utrzymania porządku stanie się w czynach swoich umiarkowanym. — Na rozwagę tego ważnego pytania przy otworzeniu przyszłych posiedzeń musi koniecznie bydź zwròconą uwaga parlamentu i możecie bydź zapewnionemi o niezmiennem moim życzeniu, aby przez was zaprowadzone były w reprezentacyi takie ulepszenia, iakie są koniecznemi do zapewnienia memu ludowi w zupełności praw iego, które z prawami innego stanu państwa służyć maią do zachowania wolney naszey konstytucyi.„

Gdy J. K. M. przestał mòwić, wystąpił kanclerz naprzód i rzekł: "Milordowie i Mci Panowie! Jest wolą i zdaniem J. K. M. aby parlament aż do wtorku d. 22 listopada r. b. odroczony został, w którym dniu znowu się zgromadzi. Zatem odracza się parlament do 22 listopada.„ Tu podniósł się krol z tronu i opuścił salę przy takich samych okrzykach iakiemi przy wniyściu był powitany. Wkròtce potem rozeszło się także zgromadzenie.

Po powrocie wczeray z parlamentu dawał J. K. M. posłuchania i przyiął rapport rekordera londyńskiego o skazanych na śmierć w miesiącu wrześniu; lecz żaden z tych wyroków nie został zatwierdzony. Potem był u J. K. M. wielki obiad, na ktorym znaydowała się W. Xiężna rossyyska Helena, xiążęta Paweł i Fryderyk Wirtembergscy, xiążęta Kumberlandyi i Sussexu, posłowie rossyyski i hanowerski z swemi małżonkami i wiele innych znakomitych osob.

W okolicy Dorchestru zaszły znowu zaburzenia z powodu obrania lorda Asthley członkiem parlamentu. Mieszkanie P. Garden, o poł godziny drogi leżące, zostało przez pospólstwo do gruntu zburzone, takiż los spotkał mieszkania tych, ktòrzy za lordem Asthley głosowali. Za pomocą tylko obywateli, ktorzy się z konstablami połączyli, została spokoyność przywròconą.

Pan O'Connell przybył w tych dniach do Dublina, ktorego przyięła deputacya od politycznego związku cechów w liczbie 237 osób, z których każda miała zawieszony na szyi na niebieskiey wstążce iego wizerunek. Gdy oddano O'Connellowi adres, który on ucałował, zawieszono na iego ramionach niebieską wstęgę iako godło związku. Udał się potem do swego domu i miał z balkonu mowę do zgromadzonego ludu w liczbie przeszło 30,000, ktorą zakończył temi słowy: "Reforma iest waszem hasłem! Okażcie na nowo światu, że wartacie wolności! Zakopcie nogami tego, ktòryby usiłował powaśnić Irlandczyka z Irlandczykiem! Zamknijcie usta temu, któryby ośmielił się ieszcze mówić do was o kłotniach religiynych! Powiedzcie temu, ktoryby podbudzał protestanta przeciw katolikowi, że nie iest chrześcianem! Trzymaycie się razem iak ieden człowiek za reformą, królem i ministeryum! Czyńcie tak, a zapewnicie pokóy, wolność i szczęście Irlandyi! — Wszyscy wyrzucali w gòrę kapelusze, wykrzykiwali: niech żyie krol, niech żyie reforma! i rozeszli się bez naymnieyszego nieładu.

Margr. Londonderry przeniosł się na wieś i wszystkie swoie obrazy i kosztowności z Londynu wywiózł. Xiążę Wellington kazał wszystkie swoie okna deskami zabić i siedzi we dnie przy świecach.

Dziś podniosły się cokolwiek na giełdzie kursy, ponieważ miano odebrać wiadomość, że Hollandya i Belgia przyymą postanowienie konferencyi.

Wychodząca w Kantonie gazeta zawiera okropne proroctwo astrologa Chang-Teen-Sze. W 6 9 i 10 miesiącu r. b. straszna zaraźliwa choroba nawidzi Chiny i mnóstwo zabierze ludzi. Będzie obfity urodzay, ale ludność bardzo się pomnieyszy. Silny będzie oszczędzony, ale słabowity nie uchroni się przed śmiercią. Ci, co wierzyć nie chcą, przekonaią się. Za trzecim zapianiem koguta duch zły przez obecność swoią obiawi zarazę i ziemię okryie trupami. Słyszący wołanie siebie po imieniu, niechay się strzegą odezwać, i t. d.

Rzym 15 *Października*. — Dzisieysza gazeta *Diario* zawiera w nadzwyczaynym dodatku wyimki z nowego papiezkiego edyktu, przez który nadana iest sądom w państwie kościelnem lepsza i niepodlegleysza organizacya. — Jego Świątobliwość bawi ciągle ieszcze w Castel Gondolfo.

Korf 13 *Września*. — Przybył tu Hr. Viario Capodistrias i przywiózł wiadomości z Napoli di Romania dochodzące do 27 sierpnia. Główni przeciwnicy Prezydenta, naczelnicy wznieconych niedawno zaburzeń, mianowicie Miaulis, Kondurlotti, Griziotti, Orlando, Bulgari, Maurocordato, Farmakidi i iakiś Mariotti, znaydowali się wszyscy na wyspie Hydra, którą blokowali Viceadmirałowie trzech mocarstw sprzymierzonych. Rząd na zasadzie rozmaitych przeiętych papierów, kazał ich ogłosić za zdraycow kraiu. Trzey Viceadmirałowie niedozwalali wypłynąć żadnemu statkowi zbroynemu. Dwa które się przemknąć chciały, zabrał Viceadmirał rossyyski. Mieszkańcy Hydry rozgniewani szkodami zrządzonemi ich wyspie, mią trzymać wspomnionych naczelników rewolucyi w więzieniu, a kilku innych dowódzców, którzy się schronili do Syra, miało błagać Prezydenta o przebaczenie. W całey Grecyi zaymowano się wyborem reprezentantow na zwołane zgromadzenie narodowe.

ROZMAITOŚCI

— *Instytut Jabłonoskiego w Lipsku*. —

Naukowy instytut Jabłonowskiego w Lipsku był pierwotnie w Gdańsku, i dopiero r. 1769 do Lipska przeniesiony został. Uposażony dostatecznym funduszem, zadaie pytania naukowe i nagrody za naylepsze pisma odpowiedne wyznacza. Rodzina xiążąt Jabłonowskich w wieku 17 waleczna, szczególniey w pierwszey połowie 18 trudniła się naukami. Mieliśmy kilku uczonych xiążąt Jabłonowskich, których tu wspomnieć może nie od rzeczy będzie.

Jabłonowski Jan Kajet. woiewoda Bracławski, żyiący około r. 1740. Tłómaczył z pisma ś. wierszem: Księgi Ester, Judit i Zuzanny i wydał we Lwowie r. 1747, (in 4to st. 284. Bibliot. Ossolin.) Od Filipa V. króla biszpańskiego, mianowany był grandem Hiszpanii i miał order złotego runa, a od cesarza Karola VI obrany był jenerałem feldzeugmestrem.

Jabłonowski Józef Alexander, także mąż światły, którego dzieła rozmaite wiadome są znawcom literatury polskiey. Był woiewodą nowogrodzkim i umarł r. 1776. Jego iest: Ostafi po polsku, Eustachius po łacinie, Placyd po świecku. (Dzieło wierszem napisane, wydane in fol. w drukar. Lwow. brackiey r. 1751. Na początku znayduią się bibliograficzne wiadomości Załuskiego. Bibl. Ossolin.) Pisał także dzieła łacińskie. Od pfalz-hrabi Karola Filipa Teodora miał order ś. Huberta, a cesarz Karol VI mianował go xięciem rzeszy niemieckiey.

Jabłonowski Stanisław. Winc. woiew. rawski, umarł d. 25 września r. 1754. Dzieło iego Tacyt Polski wyszło w drukarni iezuickiey we Lwowie r. 1744. Pisał i inne dzieła, ktore nie tu, ale do bibliografii należą ob. Juszyńskiego i Bentkowskiego.) Miał order ś ducha od Ludwika XV. króla francuzkiego. Był to mecenas uczonych wieku swo-

iego i iemu wyż wspomniony instytut naukowy istnienie swoie winien.

— Na dowód, że w Polszcze iuż na początku 15go wieku, nawet klassa niższa ludu dobre pobierała nauki i mogła z nich użytkować: niech służy zdarzenie historyczne, że trzey nayznakomitsi autorowie polscy czasu onego: Janicki, poeta łaciński; Kromer, ieden z naylepszych dzieiopisarzów polskich, i Dantyszek (Gdańszczanin), byli synami rolników lub rzemieślników. Talenta równie w tedy nie były bez nagrody, w iakim bądź one znaydowały się stanie i tak: Dantyszek był posłem na angielskim, rzymskim i na wielu innych dworach; Janicki wieńczony był przez papieża Klemensa VII laurem poetyckim, a Kromer był xięciem - Biskupem warmińskim.

— Włościanie litewscy wystawiaią sobie powietrze morskie pod postacią niewiasty, z chustką skrwawioną w ręku. Ziawienie się iey podług gminu, zawsze choroby sprowadzało. O tey złowróżbey dziewicy żyie dotąd w ustach ludu śpiew następuiącey treści: "Dawne iuż temu, gdy dziewica morska pokazywała się w wioskach litewskich, a podług zwyczaiu wystawiaiąc rękę przez drzwi otwarte, lub okna, i powiewaiąc zakrwawioną chustką, chorobę i śmierć po krain całym roznosiła. Nieszczęśliwi mieszkańcy strzegli w prawdzie domów swoich od napadu dziewicy, ale często głód lub inne potrzeby, zmuszały ich do zaniechania zwyczayney przezorności, a śmierć wtedy niezliczone porywała ofiary. W tem szlachcic i pan dziedziczny wioski iedney, postanowił oswobodzić kray od nieszczęścia tego, choćby nawet z poświęceniem własnego życia. Wziął pałasz na którym były wyryte święte Imiona Jezus Marya i stanął u okna domu swoiego, oczekuiąc dziewicy. Niedługo okropne widmo dało czekać na siebie, powiewaiąc chustką wystawiło rękę przez okno, a wtem czatuiący nań bohatyr odciął mu ią poświęconym orężem i skrwawioną chustkę uchwycił. Musiał on wprawdzie umrzeć z całem swoiem pokoleniem; ale odtąd nic więcey o dziewicy nie słyszano.,,

— Do osobliwości teraźnieyszey ciepłey iesieni należy i ta, że w zeszłym tygodniu wieśniaczka z okolic Warszawy przyniosła na przedaż dzbaneczek świeżych Poziomek.

Porownanie Rossyi z Księżycem.

Państwo Rossyiskie w całey swoiey rozciągłości przewyższa powierzchnią Księżyca o 123.885 mil kwadratowych ang. przypuściwszy, że dwie trzecie części tego ciała, podobnie iak na ziemi, oblane są wodą, i że cała iego powierzchnia wynosi 2,505,261 mil kwadr. ang., z których trzecia część iest 835,087 mil. Rossya w roku 1818 zawierała, bez posiadłości swoich w Ameryce, 958,972 mil kwadr.; z resztą rozciąga się 174 stopni wzdłuż, a 36 i pół wszerz, co rowna się 28ey części całey powierzchni ziemi, 19ey części stałego lądu obu poł kuli, a 14ey części wschodniey pół-kuli ziemskiey.

Godzien Podziwienia wymiar.

Fizycy zrobili odkrycie, że śnieg czerwony, który mieyscami napotykać można na Alpach Szwaycarskich, a niekiedy i w kraiach pełnocnych, zafarbowany iest iedynie małemi czerwonemi zwierzątkami. Wielkość każdey takiey małey istoty wynosi 2160tą część cala iednego; według tego więc kropla wody mogłaby zamieścić w sobie 12,000 takich żywych istot.

Karły z długiemi uszami.

Na wyspach Moludzkich, znayduią się karły z długiemi uszami, które przemieszkuią w iaskiniach, i maią tak długie uszy że na iednom śpią iak na materacu, a drugiem się przykrywaią.